

Riksantikvarieämbetet
Avdelningen för arkeologiska undersökningar

RAPPORT UV ÖST 2003:50

FÖRUNTERSÖKNING

Kokgropar och härdar i närheten av skålgropslokalen RAÄ 75

Nyuppförande av gruppbostad inom Kv Bondbönan 1, Himmelstalund (Pryssgården),

Östra Eneby socken, Norrköpings kommun

Dnr: 422-1669-2002

Per Nilsson

Riksantikvarieämbetet

Avdelningen för arkeologiska undersökningar

UV Öst

Roxengatan 7, 582 73 Linköping

Tel. 013-24 47 00

Fax 013-10 13 24

uvost@raa.se

www.raa.se

Text och grafik Per Nilsson

Utskrift UV Öst, Linköping, 2003.

Kartor ur allmänt kartmaterial, Lantmäteriverket, 801 82 Gävle. Dnr L 1999/3

© 2003 Riksantikvarieämbetet

Rapport UV Öst 2003:50

ISSN 1404-0875

Innehåll

Inledning 5

Syfte och metod 5

Topografi och fornlämningsmiljö 5

Undersökningsresultat 6

Inledning 5

Syfte och metod 5

Topografi och fornlämningsmiljö 5

Undersökningsresultat 6

Referenser 7

Administrativa uppgifter 7

Bilagor 8

Bilaga 1. Anläggningslista 8

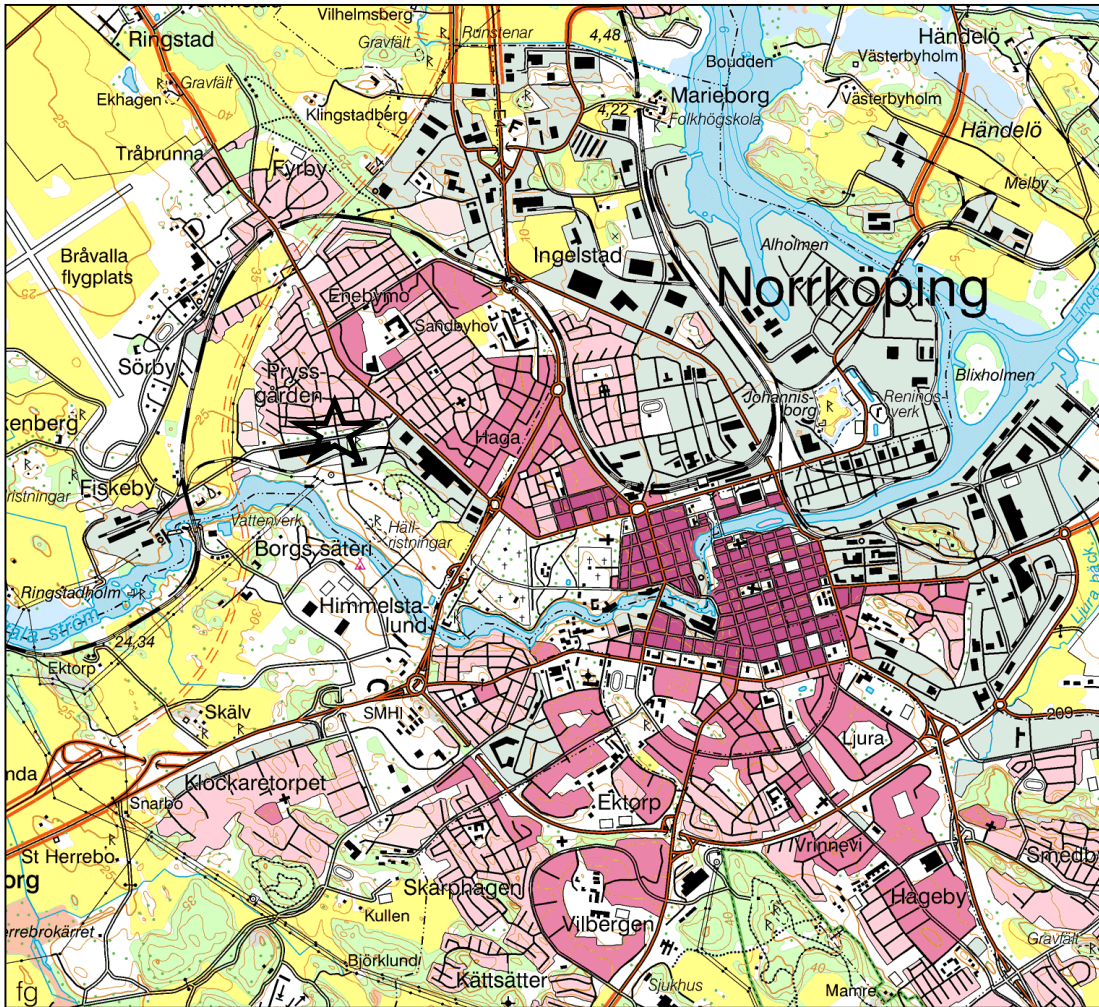

Fig 1. Utdrag ur gröna kartan med platsen för undersökningsområdet markerad.

Kokgropar och härdar nära skålgropslokalen RAÄ 75

Riksantikvarieämbetet, UV Öst, genomförde 2003-01-09 en arkeologisk förundersökning för en ny gruppbostad inom Kv Bondbönan i Pryssgården, Norrköping. Förundersökningen genomfördes efter beslut från länsstyrelsen i Östergötlands län, uppdragsgivare var Norrköpings kommun. Platsen utgör ett topografiskt lämpligt boplatsläge i närheten av RAÄ 75, en av Östergötlands största skålgropshällar. Vid förundersökningen påträffades boplatslämningar i form av härdar och kokgropar. Anläggningarna undersöktes och togs bort. En härd daterades med ¹⁴C-analys till äldre romersk järnålder, ca 200 e Kr (1 805±45 BP).

Inledning

På uppdrag av Norrköpings kommun, Lokalförsörjningsenheten, utförde Riksantikvarieämbetet, UV Öst, en förundersökning inom Kv Bondbönan 1, Himmelstalund (Pryssgården), Östra Eneby socken, Norrköpings kommun, Östergötland. Undersökningen föranleddes av att Norrköpings kommun avser att bygga en gruppbostad. Undersökningsområdet omfattade ca 1 700 m².

Syfte och metod

Syftet med den arkeologiska förundersökningen var att bedöma art, intensitet och utbredning av fornlämningar i anslutning till de tidigare registrerade lämningarna i området. Målsättningen var att dokumentera, typbestämma och om möjligt datera anläggningar och fynd samt att om möjligt peka ut fornlämningsfria ytor.

Vid förundersökningen grävdes sökschakt med grävmaskin. Vegetationsskiktet avlägsnades ned till orörd mark eller anläggningsnivå. Därefter användes handredskap vid rensning och undersökning av de enskilda anläggningarna.

Topografi och fornlämningsmiljö

Området är beläget i gräsbeväxt parkmark i korsningen Katterumsvägen/Grenadjärvägen strax norr om Fiskebyvägen, ca 400 m norr om Motala Ström. Höjden över havet är ca 27-28 m. Ca 50 m öster om tomten ligger RAÄ 75, en skålgropshäll med över 500 skålgropar.

Norrköpingstrakten utgör ett nyckelområde för förståelsen av Östergötlands bronsålder och äldre järnålder. Här finns ett av Sveriges största hållristningsområden med lokaler som Himmelstalund, Ekenberg och Leonardsberg, de undersökta gravarna vid Fiskeby med över 500 begravingar, samt Östergötlands största kända boplat vid Pryssgården. Boplaten vid Pryssgården (RAÄ 166) undersöktes inför E4:ans nysträckning väster om Norrköping. Vid undersökningen påträffades ett 90-tal hus varav de flesta daterades till perioden yngre bronsålder – äldre järnålder (Borna-Ahlkvist m fl 1998). Senare undersökningar har visat att boplatens utbredning fortsätter mot söder och öster, dvs även in i det som idag utgör bostadsområdet Pryssgården (Gruber & Hennius 2002, Sundberg 1999). I norra delen av Pryssgården ligger platsen för RAÄ 140, ett numera förstört gravfält där det även fanns en skålgropsförekomst. Vid en efterundersökning på platsen hittades även boplatslämningar (Nilsson 1974).

I en nyligen utkommen avhandling redovisas den förhistoriska bebyggelsens troliga utbredning i och i anslutning till den stora boplaten vid Pryssgården. Det nu aktuella området är enligt denna hypotes beläget i bebyggelsens sydöstra utkant (Borna-Ahlkvist 2002, s 14).

Undersökningresultat

Sammanlagt togs fyra schakt upp längs en sträcka av ca 100 löpmeter (225 m²). Ett ca 20x3 m stort område hade några veckor före undersökningen täckts med byggmattor för att förhindra tjälen. I resterande delar av området var tjälen djup, ca 0,25 m, vilket gjorde marken svårskaktad. Över hela ytan fanns under grästorven påförda massor och flera sentida skräppropar med järnskrot, tegel och glas.

Inom ett ca 20 m² stort område i tomtens centrala del fanns boplatslämningar i form av två härdar och två kokgropar (Fig 3-4). Anläggningarna undersöktes, dokumenterades och togs bort. Ett kolprov från en av härdarna, A1, daterades med ¹⁴C-analys till 1 805 ± 45 BP (130-320 AD, Kal 1 σ, och 80-350 AD Kal 2 σ). Anläggningarna utgör troligen den södra utkanten av en boplatz vars centrala delar bör ha legat inne i det nuvarande bostadsområdet Pryssgården.

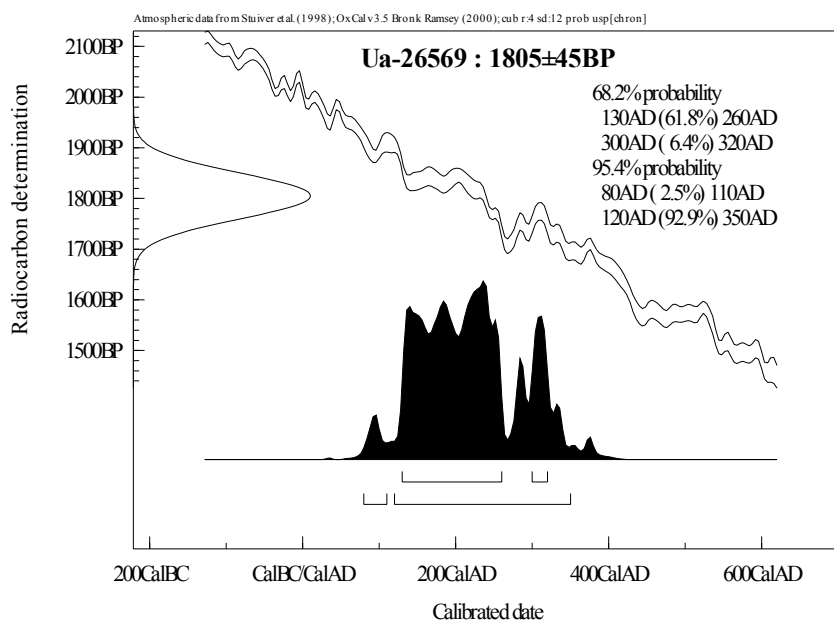

Fig 2. ¹⁴C-datering från härden, A1.

Referenser

- Borna-Ahllkvist, H., Lindgren-Hertz, L., Stålbom, U. 1998. Pryssgården – från stenålder till medeltid. Riksantikvarieämbetet, avd för arkeologiska undersökningar. *Rapport UV Linköping 1998:13*.
- Borna-Ahllkvist, H. 2002. *Hällristarnas hem*. Gårdbebyggelse och struktur i Pryssgården under bronsålder. Riksantikvarieämbetet arkeologiska undersökningar. Skrifter 42.
- Gruber, G & Hennius, A. 2002. Boplatsslämningar vid Kv Sparrisen. Pryssgården, Östra Eneby socken, Norrköpings kommun, Östergötland. Riksantikvarieämbetet, UV Öst. *Rapport 2002:1*.
- Nilsson, C. 1974. Fornlämning 140, nyupptäckt stensättning jämte boplatsslämningar. Riksantikvarieämbetet. *Rapport 1974 B 16*. Stockholm.
- Sundberg, K. 1999. Fjärrvärmearbete i Pryssgården. RAÄ 166, Östra Eneby socken, Norrköpings kommun, Östergötland. Riksantikvarieämbetet, avd. för arkeologiska undersökningar. *Rapport UV Linköping 1999:10*.

Administrativa uppgifter

Riksantikvarieämbetets dnr: 422-1669-2002.
Länsstyrelsens dnr och datum för beslutet: 431-7331-02, 2002-11-20.
Projektnummer: 1520430.
Intrasisnr: 2002.28.
Undersökningstid: 9 januari 2003.
Projektledare: Per Nilsson.
Exploateringsyta: 1 700 m².
Undersökt yta: 225 m².
Läge: Ekonomiska kartan, blad 8G 9d Fiskeby(08693).
Koordinatsystem: Rikets.
Koordinater för undersökningsytans mittpunkt: x 6497543, y 1519415.
Höjdsystem: RH 1970.
Dokumentationshandlingar som förvaras i Antikvarisk-topografiska arkivet (ATA), RAÄ, Stockholm: I avvaktan på att dokumentationsmaterialet inlämnas till ATA förvaras materialet på RAÄ, UV Öst i Linköping.
¹⁴C-dateringar: Ångströmlaboratoriet i Uppsala.
Fynd: Inga fynd.

Bilagor

Bilaga 1. Anläggningslista

A1, Härd

Härd, 2,0x1,35 m stor och 0,17 m djup. Fyllningen bestod av brunsvart sotig sand, rikligt med träkol och skörbrända stenar. Ett kolprov togs centralt i härden (Ua-26569).

A4, Härd

Härd, oval, 0,50x0,40 m stor och 0,10 m djup. Härden förstördes delvis vid schaktning pga tjock tjäle.

A3, Kokgrop

Kokgrop, rund, 0,60 m stor och 0,22 m djup. Fyllningen bestod av brun sand och rikligt med skörbrända stenar. Ingen sot eller kol.

A2, Kokgrop

Kokgrop, rund, 0,60 m i diameter och 0,28 m djup. Fyllningen består av brun sand och rikligt med skörbrända stenar. Ingen sot eller kol.

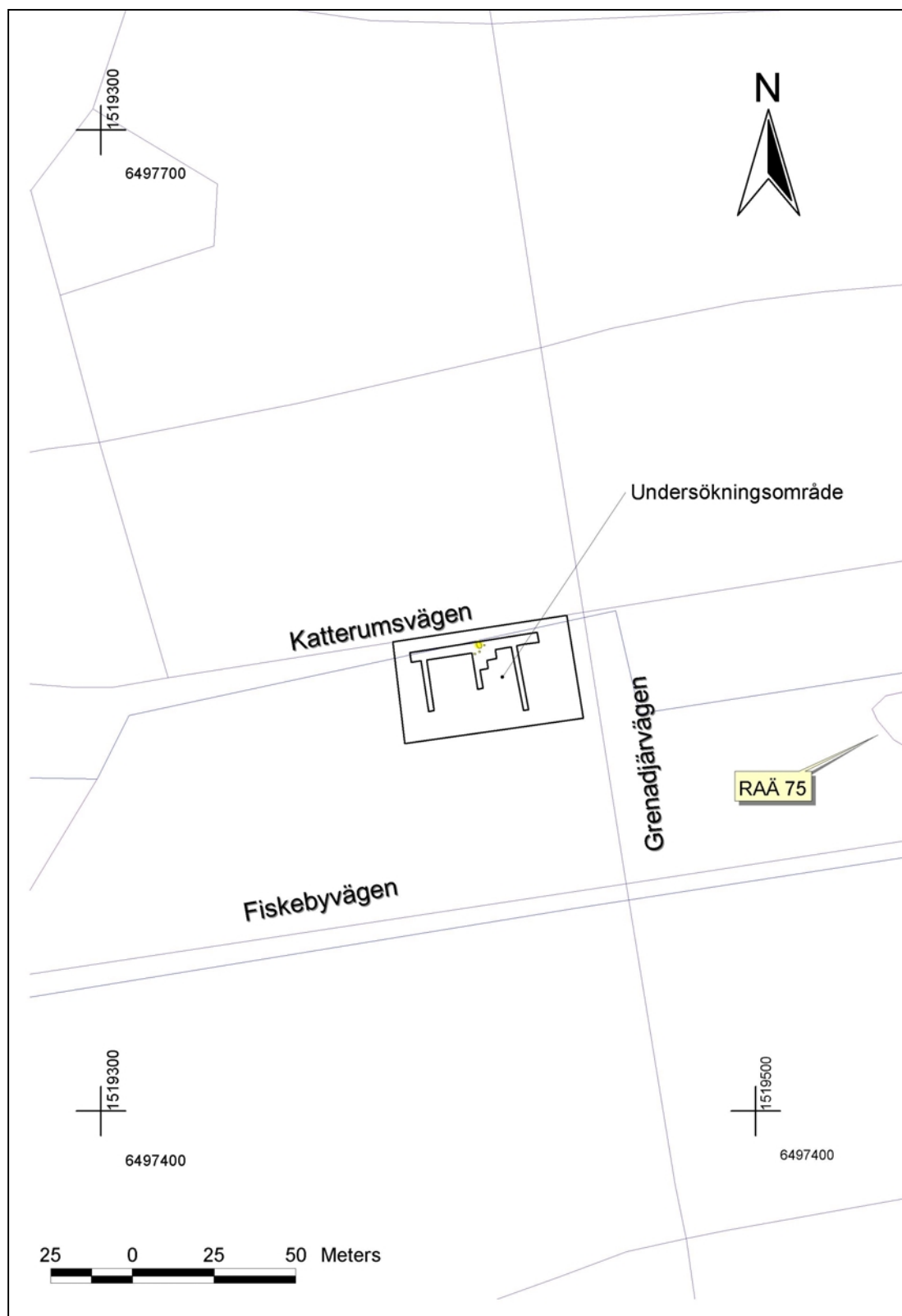

Fig 3. Utdrag ur ekonomiska kartan 8G 9d Fiskeby (8693), med UO, schakt, RAÄ:nr och vägar markerade.

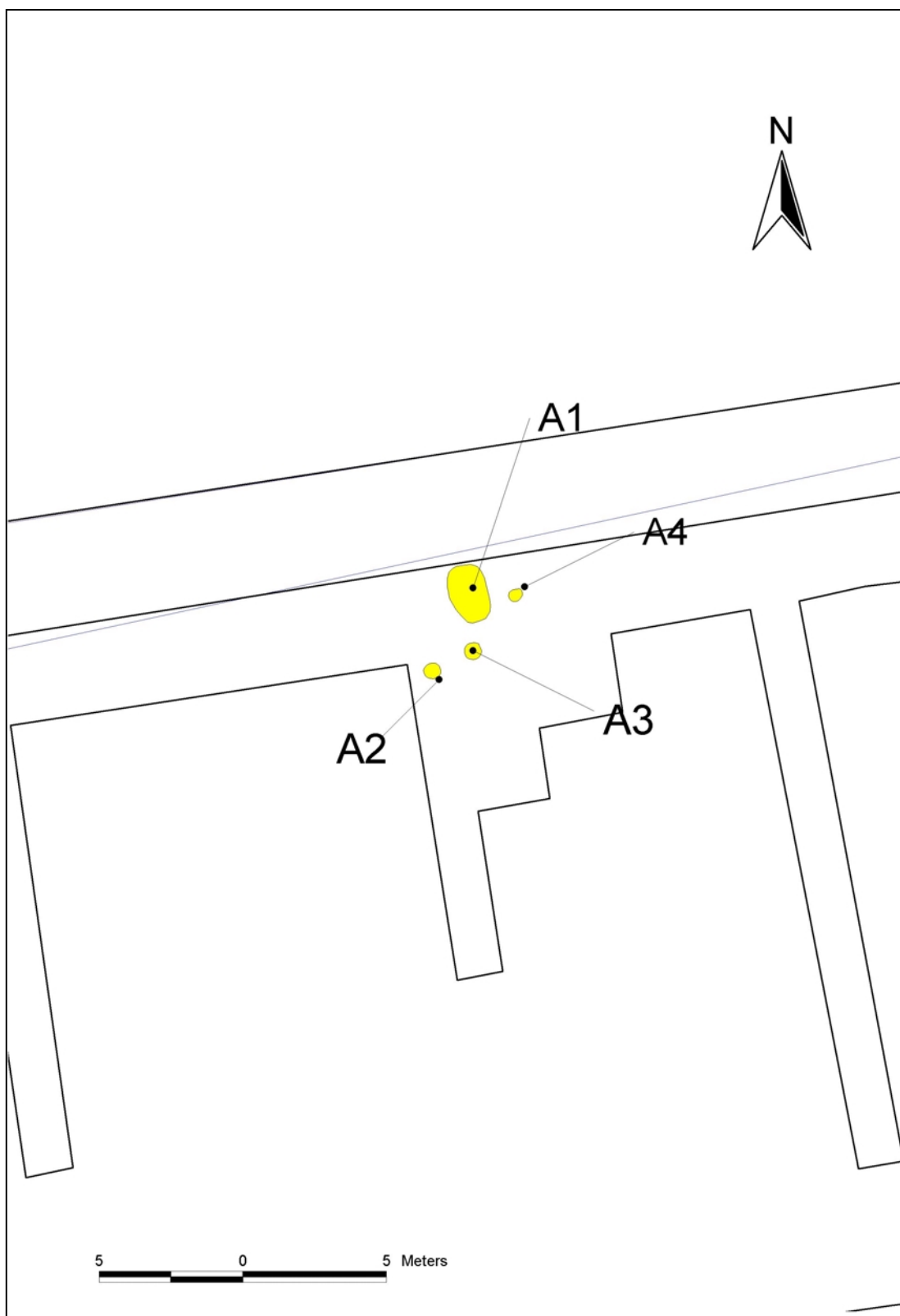

Fig 4. Detaljkarta över området med kokgropar och en härd.